

باسمه تعالی

بررسی کارنامه ترجمه های یوسف خان اعتصام الملک

هدی عرب زاده

استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه

ولایت^۱

چکیده

مطالعه تاریخ اجتماعی، سیاسی و فرهنگی معاصر ایران در سده اخیر، با موضوع ترجمه پیوندی ناگسستنی دارد؛ البته در فرازهایی از تاریخ مزبور، ترجمه نقشی پررنگ تر از سایر عوامل ایفا می کند. در بررسی تحولاتی که منجر به شکل گیری انقلاب مشروطه و اتفاقات پس از آن می شود، با شماری از مترجمان روبرو می شویم که با ترجمه آثاری از زبان های مختلف اعم از فرانسوی، انگلیسی، ترکی، عربی و... به تبیین اذهان عمومی پرداخته اند. از جمله این مترجمان می توان به یوسف خان اعتصام الملک اشاره کرد. میرزا یوسف خان اعتصام الملک در خانواده ای از نجیب زادگان آشتیان به سال 1253 شمسی مقارن با 1291 ق. در تبریز پا به عرصه وجود نهاد. فقه، اصول، منطق و کلام را چنانکه باید و شاید آموخت و در خوش نویسی نیز گوی سبقت را در نگارش خطوط اربعه از استادان سلف خود ربود، پس از آن به فراگیری علوم حدیثه نیز روی آورد. این زمینه های مختلف علمی و هنری در نهایت او را به جانب فراگیری زبان های مختلف رهنمون ساخت. ماحصل تلاش وی در یادگیری زبان های مختلف به آموختن چندین زبان از جمله ترکی اسلامبولی، فرانسه و عربی در حد کمال انجامید. همین احاطه ی او بر زبان های مختلف، سبب شد تا وی را پیش از آنکه نویسنده ی قابل قلمداد کنند، بعنوان مترجمی زبر دست بشناسند. نگاهی به کارنامه ترجمه های وی، اهمیت کار او را دوچندان می نمایاند. نگارنده در مقاله حاضر بر آن است تا با مطالعه شماری از ترجمه های اعتصام الملک نظیر تیره بختان، نمایشنامه خدعه و عشق و سفینه، ضمن بررسی ساختار ترجمه های وی، به جایگاه و اهمیت آثار مزبور نیز بپردازد.

واژگان کلیدی: یوسف خان اعتصام الملک، ترجمه، تیره بختان، خدعه و عشق و سفینه غواصه.

---

¹ - نشانی الکترونیک: hodaarabzadeh@yahoo.com